

Rozhovor se Salihem Yilmazem o hnutí Fethullaha Gülena

BŮH VŠEM SVĚŘIL STEJNOU DŮSTOJNOST

Pavel Hošek

Salih Yilmaz (*1985) do České republiky přišel před osmi lety z Istanbulu, aby zde studoval na vysoké škole. Získal titul bakaláře na Fakultě informačních technologií Českého vysokého učení technického. Magistrem v oboru speciální pedagogika se stal na Univerzitě J. A. Komenského v Praze. Jako dobrovolník se zapojil do aktivit občanského sdružení Mozaiky Platform Dialog a působí v něm jako místopředseda a generální sekretář.

Jak se vám v Praze a v České Republice žije?

Musím přiznat, že zhruba první 3 měsíce v Praze byly velmi těžké, zejména kvůli neschopnosti domluvit se česky. Chvilí mi trvalo, než jsem si zvykl na to, že věci, které znám ze své kultury, zde nenajdu. Ale na druhou stranu se mi zamlouval místní životní standard a nediskriminační chování. Časem jsem se naučil česky a život zde mi začal připadat mnohem lehčí a příjemnější. Proto jsem si prodloužil pobyt v České republice.

Zastupujete sdružení Mozaiky, které se hlásí k ideálům Fethullaha Gülena. Kdo je Fethullah Gülen a jaké jsou jeho ideály?

Pro Mozaiky jsou názory a myšlenky Fethullaha Gülena důležitým zdrojem inspirace. Fethullah Gülen je uznávaný turecký muslimský učenec, myslitel, spisovatel, básník, aktivista a emeritní kazatel. Podporuje dialog mezi jednotlivými náboženskými tradicemi a kulturami, vědu, demokracii a spiritualitu a staví se proti násilí a přeměně víry v politickou ideologii. Gülen podporuje spolupráci civilizací a jejich mírové soužití. Je považován za iniciátora a inspirátora světového společenského hnutí lidských hodnot známého jako *hizmet* (služba) nebo Gülenovo hnutí. Gülenův život je příkladem hodnot, jako je empatie, altruistická služba vlastní komunitě a lidstvu obecně, vzájemně se doplňující role rozumu a srdce, upřímnost, holistický pohled na člověka, hluboká víra a láska k celému stvoření. V květnu 2008 byl časopisem *Foreign Policy* zařazen mezi sto nejvýznamnějších intelektuálů světa, kteří působí na veřejnosti.

Co je posláním Gülenova hnutí?

Gülenovo hnutí je občanské hnutí. Není podporováno státem ani produktem vládní politiky či státní ideologie. Vzniklo jako hnutí založené na náboženských základech, rozvinulo se v hnutí nepolitické, kulturní a vzdělávací. Snaží se vytvářet nové možnosti a alternativy mladým generacím v Turecku. Cílem je umožnit rozvoj osobnosti prostřednictvím vzdělávání, proto je pro hnutí velmi důležité individuální spirituální a intelektuální vědomí. Osobnost, která se tak rozvine a dozraje, může přispět k pozitivním změnám ve společnosti. Hnutí však nikdy nepodporovalo žádné násilné aktivity nebo jakoukoli činnost připomínající misionářství. Důraz je vždy kladen na vědu, vzdělání, dialog, kulturu a demokracii jako jediné způsoby, které mohou změnit povahu člověka.

Jak je hnutí vlivné a jak je organizováno?

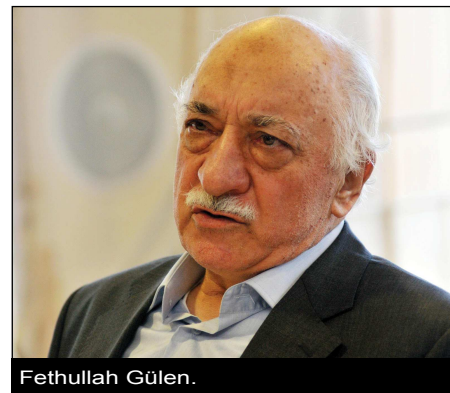
Hnutí nemá centrální orgán, který by ho řídil. Pro vstup do hnutí neexistují žádné pod-

mínky nebo přijímací řízení. Proto také není možné zjistit jeho velikost. Tvoří ho dobrovolníci, kteří se cítí inspirováni Gülenovými myšlenkami. Jeho strukturu tvoří sociální síť podporovatelů a příznivců.

Zmínil jste důležitost vzdělávání. Pokud se nemýlím, Gülenovi stoupenci se často snaží zakládat školy.

Za touto snahou se skrývá cíl dosáhnout „síly a soběstačnosti společnosti a její schopnosti pomoci ostatním“. Jestliže se totiž jednotlivci nedostane vzdělání, jak pak může porozumět sám sobě a svému nitru? Nedostane příležitost objevit své schopnosti. Lidé, kteří nemají dostatek prostředků, se mohou dostat do vleku vůdce, strany nebo vyšší autority. V tomto smyslu je vzdělání stejně důležité jako modlitba, protože být soběstačný a konat dobro je jedním ze způsobů, jak získat Boží požehnání. Současně je podle Gülena vzdělání základní podmínkou sociální, ekonomické a politické modernizace. Člověk, kterému se nedostalo dostatečného vzdělávání, nemůže respektovat demokratické zásady a lidská práva.

Pod vlivem těchto myšlenek začaly být organizovány přípravné kurzy pro přijetí na univerzity. Dnes Gülenovo hnutí zpřístupňuje vzdělání více než stu tisícům

žáků bez rozdílu jazyka, víry či rasy v témě 120 zemích.

Zmínil jste se o občanském sdružení Mozaiky.

Sdružení Mozaiky Platform Dialog se v Praze aktivně prezentuje od roku 2006. Od ledna 2010 máme k dispozici prostory, kde se můžeme scházet s lidmi a zvat je na posezení u čaje či kávy. Organizujeme ale např. i tzv. mezikulturní večere a cesty do Turecka pro osobnosti českého veřejného života, abychom Turecko přiblížili Čechům, a otevřeli tak cestu pro mezikulturní dialog. Pořádáme konference a semináře, seznamujeme zájemce s tradičním tureckým uměním a vydáváme překlady knih Fethulláha Gülena, tedy filosofii muže, který nás inspiruje.

Co si můžeme představit pod názvem „mezikulturní večere“?

Dříve jsme mezikulturní večere pořádali během měsíce ramadánu, tedy postního měsíce, kdy je zvyklostí zvat po západu slunce přátele a nabídnout jim své pohostinství. V poslední době ale pořádáme takové recepce i několikrát do roka. Chceme přiblížit naše kulturní zvyklosti těm, kteří se chtějí účastnit rozhovoru na téma spojená s mírumilovným soužitím kul-

Na Večeru ve znamení porozumění a dialogu v loňském roce byli sdružením Mozaiky oceněni orientalista Luboš Kropáček, teoložka Kateřina Děkanovská a religionista Pavel Hošek.

tur. Na večerách bývají projevy členů akademické obce, kteří vysvětlují kulturní a duchovní význam pústu a snaží se jej přiblížit české veřejnosti.

Mluvil jste i o tureckém umění.

Účastníci našich akcí se mohou setkat s technikou umění „ebru“ (tedy mramorování papíru) nebo hrou na rákosovou flétnu „ney“. Tyto programy a s nimi spojené zážitky dávají našim přátelům a hostům jedinečnou možnost okusit jinou kulturu a její zvyky z první ruky. Další kulturní

akcí, která je zároveň bohoslužbou, jsou taneční vystoupení mnichů mystického řádu (dervišů), pořádaná naším sdružením při různých příležitostech.

V české společnosti si vážíme sociálních projektů. Pokud vím, Gülenovo hnutí se angažuje i v této oblasti.

Během našeho krátkého působení jsme měli příležitost navštívit několik sociálních zařízení, například domovů pro seniory, dětských domovů či škol. Snažíme se šířit povědomí o možnostech mezikulturního dialogu i mezi lidmi, kteří stojí většinou stranou společenského dění, ale kteří o naše aktivity jeví zájem.

Stoupenci Gülenova hnutí jsou velmi aktivní na poli mezináboženského dialogu. Proč je podle Vás dialog mezi náboženstvími důležitý?

Považuji ho za důležitý zejména proto, že vytváří příležitosti, aby lidé různé víry, zvyků, tradic a názorů naslouchali, poznávali se a spolupracovali v atmosféře svobody a otevřenosti. Samozřejmě aniž by jeden druhému vnucovali své vlastní názory. Ti, kdo se pravidelně účastní dialogu, mo-

⇒ *Dokončení rozhovoru na další straně dole.*

Založena Společnost pro mezináboženský dialog

Dne 18. února tohoto roku se v sídle Ekumenické rady církví sešli členové tříčlenného přípravného výboru a další zájemci. Podle připravených a schválených stanov ustavili občanské sdružení pod názvem Společnost pro mezináboženský dialog a zvolili její výbor. Předsdkyní se stala Kateřina Děkanovská, Ph.D. Další zájemci se postupně hlásí. Společnost dává o sobě vědět na internetové adrese <http://interfaith.webnode.cz>. Uvádí tam kontakty, novinky, odkazy, formulář přihlášky a v rubrice *O nás* se charakterizuje takto:

„SMD navazuje na bohatou tradici mezináboženských společností, pracovních skupin a diskuzních fór, které již více než 50 let rozvíjejí svoji činnost v Evropě, Spojených státech i jinde ve světě tam, kde spolu žijí různé náboženské skupiny. Mezináboženský dialog je však v mnoha oblastech světa denní realitou již celá staletí a nepotřebuje být formálně organizována. V Čes-

ké republice se nutnost mezináboženské spolupráce projevila zejména v 90. letech 20. století s rozvojem náboženského života po uvolnění státního dozoru na činnosti náboženských organizací. Od té doby se rozvíjela spolupráce představitelů náboženských tradic, jejichž věřící žijí na zemi České republiky. SMD vznikla proto, aby jejich práci doplnila prací na nejnižší úrovni organizace náboženských skupin, na tzv. grass-root level.“

Mezi členy Společnosti jsou kromě křesťanů (římských katolíků, starokatolíků, husitů, evangelíků) i muslimové z Ústředí muslimských obcí a ze sdružení Mozaiky Platform Dialog, které se opírá o obrodné islámské hnutí, jehož iniciátorem je Turek Fetullah Gülen. Dále se mezi členy aktivně projevují příslušníci indické náboženské tradice z hnutí Hare Krišna a dále buddhisté ze sdružení Kwan Um, což je korejská větev zenového buddhismu navázaná na Mistra Seung Sahn. Očekává se účast členů Federace židovských obcí. Členství

je individuální, členové nejsou oficiálními reprezentanty náboženských uskupení.

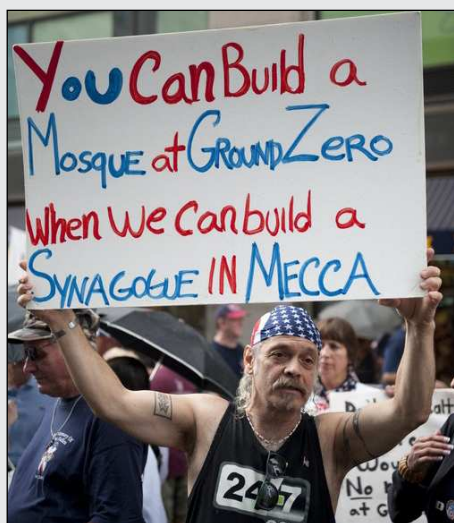
Sdružení miní na podzim uspořádat mezináboženský týden s programy v sídlech jednotlivých uskupení, k nimž členové patří. Dále pracovní skupina připravuje společně s Ekumenickou radou církví vydání ilustrovaného nástěnného kalendáře ve formátu A3 se svátky zúčastněných náboženství a se stručnými charakteristikami jednotlivých náboženství. Společnost může informacemi a podněty podpořit téma mezináboženských vztahů v rámci studia teologických a religionistických oborů. Počítá se se vzdělávacími semináři, diskusními fóry a studijními skupinami. Tento program mohou doplnit společné výlety nebo prázdninové pobyty.

Náboženská tolerance a respektu k jinakosti druhých lidí jsou dnes aktuálními úkoly. Na to může navázat spolupráce ve prospěch sekulární společnosti, společná angažovanost pro svobodu a sociální spravedlnost. ■

ioš

MORMONISMUS A ISLÁM - NEJRYCHLEJI ROSTOUCÍ NÁBOŽENSTVÍ V USA

V květnu letošního roku byly publikovány výsledky průzkumu 2010 *U. S. Religion Census: Religious Congregations and Membership Study*. Náboženský census se ve Spojených státech amerických uskutečňuje od roku 1952 a kopíruje oficiální sčítání lidu, které vzhledem k ústavnímu oddělení státu a náboženství dotaz na náboženskou příslušnost neobsahuje. Původně jej zaštiťovala Národní rada církví, od

Islám v USA je stále vnímán prizmatem 11. září 2001. Sociologické studie ukazují, že protimuslimské nálady po tomto datu výrazně posílily. Obrázek zachycuje demonstraci proti výstavbě mešity v blízkosti Ground Zero v roce 2010. Zdroj: <http://islamizationwatch.blogspot.com>.

roku 1990 na šetření spolupracují náboženské organizace a teologické školy s *Association of Statisticians of American Religious Bodies*. Průzkum je založen na údajích získaných od 236 náboženských skupin. Jedná se o počet členů, stoupců a účastníků bohoslužeb ve 3 143 okresech (včetně nejmenšího Loving County v Texasu s 80 obyvateli a jediným evangelikálním sborem).

Z výsledků této studie vyplývá, že co do počtu kongregací nejrychleji roste Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů, na niž je nyní upoutána pozornost kvůli prezidentské kandidatuře jejího člena Mita Romneyho. Mormoni uvádějí od posledního censu nárůst členské základny o 45 % (celkem nyní mají 6,1 milionů členů) a nové sbory celkem v 295 okresech, v nichž před deseti lety nebyly žádné. Uznávaná odbornice na mormonismus Ian Shippsová vysvětluje, že tento úspěch odpovídá dlouhodobé strategii této organizace, která podporuje vznikání malých sborů v jednotlivých částech regionů. „Nemají obrovské sbory jako nezávislé církve.“

Počet nábožensky aktivních muslimů v USA stoupl za posledních deset let o 67 % (2,6 mil). Je to zapříčiněno demografickými faktory, ale i větší aktivitou muslimských komunit po roce 2001. Spoluautor studie Dale E. Jones k tomu poznamenává, že protimuslimské nálady po 11. září přispěly k tomu, že se náboženství

S rostoucím počtem sborů roste i počet nových mormonských chrámů v USA. Na obrázku chrám otevřený v roce 2010 ve Gila Valley v Arizoně. Zdroj: www.lds.org.

stalo atraktivnější pro konvertity: „Zřídka kdy je odpor účinným nástrojem k zastavení růstu nějakého hnutí.“ S tím souhlasí Ihsan Bagby, profesor islamistiky na univerzitě v Kentucky: „Stáváte se silnějšími, čelíte-li odporu. Pokud jde vše hladce, je obtížné růst. Mám za to, že protimuslimská atmosféra v určitém segmentu veřejného prostoru skutečně učinila muslimy zbožnějšími.“

K nárůstu členů dále došlo u evangelikálních a nezávislých církví. Naopak ztráty vykazují protestanté hlavního proudu jako anglikáni (*Episcopal Church*, 15 %) nebo metodisté (*United Methodist Church*, 4 %), ale i největší náboženská organizace ve Spojených státech, tedy církev římskokatolická (5 %). Pravoslavné komunity zvýšily svůj počet členů o 13 % (celkem 820 tisíc), starobylé orientální o 35 % (na 240 tisíc). Mimokřesťanská náboženství celkově podle této studie vzrostla o 32 %.

Studie ukázala, že i když se stále 80 % Američanů hlásí ke křesťanství, s konkrétní náboženskou kongregací se však identifikuje už jen necelá polovina, konkrétně 48 %.

⇒ *Dokončení rozhovoru z předchozí strany.*

hou pomoci řešit některé problémy současného světa. Jejich společný hlas je silnější při odmítnutí rasismu a diskriminace. Bůh přeče každé lidské bytosti světil stejnou důstojnost.

Čeští novináři vnímají působení sdružení Mozaiky jako snahu o seznámení české společnosti s hodnotami turecké kultury. Mají vaše aktivity podporu tureckého velvyslanectví? Jaký je postoj turecké vlády ke Gülenově hnutí?

Naším hlavním cílem je spíše umožňovat dialog mezi představiteli různých kultur a náboženství, samozřejmě máme ale radost, pokud se nám podaří přispět nějak

i k prezentaci turecké kultury v České republice. Pokud vím, velvyslanectví se zajímá o všechny aktivity tureckých občanů v České republice, takže jsme rádi, že se s panem velvyslancem můžeme setkávat i v rámci naší činnosti.

Nevím o tom, že by existoval univerzální oficiální postoj vlády ke Gülenovu hnutí. U výjimečně úspěšných mezinárodních projektů se setkávám s tím, že představitelé Turecka aktivitu hnutí oceňují, to ale vnímám spíše jako součást oceňování občanských aktivit obecně, nikoli nějak zvlášť Gülenova hnutí.

Doc. **Pavel Hošek**, Th. D. (*1973) je vedoucím katedry religionistiky Evangelické teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.